

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WARSZAWSKIE

Miesięcznik Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej

Cena pojedynczego zeszytu — 100 zł. Prenumerata dla księży proboszczów za 2 egzemplarze — 150 zł., dla pozostałych prenumeratorów — 90 zł. — za pojedynczy numer.

Ogłoszenia w stosunku do 2000 złotych za stronę.

Rękopisów, przysłanych do druku, Redakcja nie zwraca.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, NOWOGRODZKA 49

W sprawach prenumeraty adres: Kuria
Metropolitalna, W-wa, Nowogrodzka 49.
Ekspedycja: W-wa, Nowogrodzka 49.

Zeszyty zamienne i egzemplarze recen-
zyjne należy nadsyłać pod adresem
Redaktora: W-wa, Nowogrodzka 49.

DZIAŁ URZĘDOWY

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej

SACRA CONGREGATIO RITUUM

(AAS. XXXVI, 28 — 29)

De usu salivae in administratione baptismi.

Quanta cura ac vigilantia Catholica Ecclesia ritus et caeremonias in sacrosancto Missae sacrificio ac Sacramentorum administratione, apostolicis traditionibus sanctorumque Patrum decretis constitutas observare studuerit, compertum est e constanti sollicitudine qua liturgicos libros ediderit, et ubique fideliter servandos constituerit... Haec autem minime officium quominus ubicumque gravis ratio suadeat, ritus aut caeremoniae a competenti auctoritate mutari possint, ne fideles a Sacramentorum susceptione alienentur. Quum vero plures Sacrorum Antistites, sacerdotes et missionarii notum fecerint

quandoque in administratione baptismi tam parvulorum quam adulatorum contagionis adesse periculum aures naresque baptismi salivam oris sui tangendo, Sacra Rituum Congregatio. de mandato Sanctissimi Domini Nostri Pii Papae XII, rubricam Ritualis Romani Tit. II, cap. II, nr. 13 ita reformandam decrevit: „Postea sacerdos pollice accipit de saliva oris sui (quod omittitur quotiescumque rationabilis adest causa mundicie tuendae aut periculum morbi contrahendi vel propagandi) et tangit aures et nares infantis...“ et in futuris eiusdem Ritualis Romani editionibus inserendum mandavit.

Quibuscumque contrariis non obstantibus.

ROMAE, die 14 Ianuarii 1944.

(—) † C. Card. Salotti, Ep. Praen. Praefectus

(—) † A. Carinci, Secretarius.

SACRA CONGREGATIO RITUUM

(AAS. XXXVIII, 291 — 292)

URBIS ET ORBIS

ADDITIONES ET VARIATIONES IN FESTO S. ANTONII DE
PADUA, CONFESSORIS ET ECCLESIAE DOCTORIS.

Die 13 Junii

S. ANTONII DE PADUA CONFESSORIS ET ECCLESIAE DOCTORIS

Duplex

Omnia de Communi Doctorum, praeter sequentia:

In I Vesperis

Ad Magnificat Ant. O Doctor optime, Ecclesiae sanctae lumen, beate Antoni, divinae legis amator, deprecare pro nobis Filium Dei.

Oratio

Ecclesiam tuam, Deus, beati Antonii Confessoris tui atque Doctoris solemnitas votiva laetificet: ut Spiritualibus semper muniatur auxiliis, et gaudiis perfrui mereatur aeternis. Per D.

Varianda et addenda sextae lectioni in ultima periodo:

Quem Gregorius nonus, Pontifex maximus, sanctorum Confessorum numero adscripsit, et Pius duodecimus, ex Sacrorum

Rituum Congregationis consulto, universalis Ecclesiae Doctorem declaravit.

In II Vesperis fit a Capitulo de sequenti festo S. Basilii Episc. Conf. et Ecclesiae Doctoris cum Commemoratione praecedentis; Ant. Hic vir.

Si vero de S. Antonio dicantur integrae II Vesperae, ad Magnificat erit Ant. O Doctor, ut in I Vesperis, et pro Commemoratione S. Basilii sumitur Ant. Sacerdos et Pontifex.

Missa. In medio Ecclesiae, praeter orationes proprias:

Oratio

Ecclesiam tuam, Deus, ut supra in I Vesperis.

Secreta

Praesens oblatio fiat, Domine, ut in Missali hac die.

Postcommunio

Divinis, Domine, muneribus satiati; quaesumus; ut beati Antonii Confessoris tui atque Doctoris meritis et intercessionem, salutaris sacrificii sentiamus effectum. Per Dominum.

ADDENDA IN MARTYROLOGIO ROMANO

Die 13 Junii

Patavii sancti Antonii Lusitani, sacerdotis ex Ordine Minorum et Confessoris atque Ecclesiae Doctoris, vita et miraculis ac praedicatione illustris; quem, uno post illius obitum anno nondum expleto, Gregorius Papa Nonus in Sanctorum canonem retulit.

Sarca Ritus Congregatio, vigore facultatum sibi a Sanctissimo Domino Nostro Pio Papa XII specialiter tributarum, has additiones et variationes in Officio et Missa apponendas, de sancto Antonio Patavino, Confessore et Ecclesiae Doctore, necnon elogium in Martyrologio Romano, approbavit et in Breviario et Missali Romano inserenda esse decrevit. Contrariis non obstantibus quibuscumque, die 1 Junii 1946.

(—) † C. Card. Salotti, Ep. Praen., Praefectus.

(—) † A. Carinci, Archiep. tit. Seleucien, Secretarius.

SACRA PAENITENTIARIA APOSTOLICA
(OFFICIUM DE INDULGENTIIS)
(A. A. S. XXXVIII, 160)

D U B I A

DE PIO EXERCITIO VIAE CRUCIS

Sacrae Paenitentiariae Apostolicae dubia quae sequuntur pro opportuna solutione proposita fuerunt:

I. Utrum norma decreti d. d. 6 Augusti 1757, quo statuitur ut pro pio exercitio Viae Crucis, quando perturbatio excitari potest, unoquoque de populo suum locum tenente, sacerdos cum duobus clericis sive cantoribus circumeat ac sistens in qualibet statione ibique recitans consuetas preces, caeteris alternatim respondentibus, valeat tantum pro publico Viae Crucis exercitio in ecclesia paracto vel etiam quando a religiosis peragitur in suis oratoriis?

II. Utrum in circumstantiis, de quibus in decretis d. d. 27 Februarii 1901 et 7 Maii 1902, quando scilicet in oratoriis religiosorum ob angustiam loci omnes religiosi simul a statione ad stationem sine perturbatione procedere nequeunt, ipsi Indulgentias pio Viae Crucis exercitio adnexas lucrari possint. si unus tantum religiosus vel, respective, una tantum religiosa circumeat et ad quamlibet stationem suetas preces praelegat, caeterique suo loco manentes, inibi pro qualibet statione exurgant et genuflectant?

III. Utrum in iisdem circumstantiis iam relatis pro religiosis et methodo ab ipsis servata, christifideles qui vitam communem agunt, de quibus in can. 929 C. I. C., Indulgentias pro pio Viae Crucis exercitio adnexas lucrari possint, si unus vir vel, respective, una mulier stationes Viae Crucis circumeat et suetas orationes recitet?

Et Sacra Paenitentiaria Apostolica die 25 Ianuarii vertentis anni respondendum censuit:

Ad II et III. Affirmative.

Ad I. Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad II et III. Affirmative.

Facta autem de praemissis relatione Ssmo D. N. Pio div. Prov. Pp. XII ab infrascripto Cardinali Paenitentiario Maiore in Audientia diei 18 huius mensis, idem Ssmus Dominus resolutionem Sacrae Paenitentiariae approbavit, confirmavit et publicandam mandavit.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Paenitentiariae,
die 20. Martii 1946.

(—) *N. Card. Canali, Paenitentiarius Maior.*

Rozporządzenia Kurii Metropolitalnej

I. ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE w sprawie udzielania Bierzmowania in periculo mortis.

Sw. Kongregacja Sakramentów Dekretem z dn. 14 września 1946 r., zatwierdzonym przez Ojca św. Piusa XII, ogłoszonym w „Acta Apostolicae Sedis“, Vol. XXXVIII, Nr. 11, przedrukowanym w „Wiadomościach Archidiecezjalnych Warszawskich“, Nr. 2, r. 1947, powodowana troską o ułatwienie wszystkim wiernym przyjęcia sakramentu Bierzmowania, wydała szereg postanowień o udzielaniu Bierzmowania tym, którzy z powodu ciężkiej choroby znajdują się w niebezpieczeństwie śmierci.

Kuria Metropolitalna poleca Przewielebnemu Duchowieństwu dokładne przestudiowanie wymienionego Dekretu i dołączonych do niego przepisów prawnych i liturgicznych, oraz pouczenie z ambony wiernych o przywileju nadanym przez Stolicę Apostolską dla dobra dusz, z zachętą do korzystania z tej niezwyklej łaski. Przy czym Kuria Metropolitalna zwraca uwagę, że zgodnie z intencją Stolicy św. duchowni, którym został dany przywilej bierzmowania, są obowiązani czuwać nad tym, aby nikt z wiernych, powierzonych ich duszpasterskiej pieczy, nie zeszedł z tego świata bez sakramentu Bierzmowania. Dlatego w wypadkach wzywania do ciężko i niebezpiecznie chorego kapłani winni upewnić się, czy chory jest już bierzmowany i w razie potrzeby zabrać z sobą Krzyżmo św., które w dostatecznej ilości powinno być przechowywane wraz z innymi Olejami św.

I. Przywilej Bierzmowania otrzymują następujący kapłani:

1. Proboszczowie, mający własne terytorium;
2. Wikariusze, mający w myśl kan. 471 wszelkie prawa i obowiązki proboszczów i zarządzający parafią w zastępstwie proboszcza, którym jest jakaś osoba prawna, np. Kapituła lub Dom Zakonny;
3. Wikariusze ekonomi, o których mowa w kan. 472 i 473, a którzy z powodu zawakowania parafii, z ustanowienia Władzy Archidiecezjalnej, tymczasowo nią zarządzają;
4. Kapłani, którym na stałe i wyłącznie powierzona została opieka duszpasterska nad pewnym terytorium z własnym kościołem i którzy mają wszystkie prawa i obowiązki proboszczowskie.

Natomiast nie posiadają tego przywileju: Wikariusze substytucji, którzy zastępują proboszcza w czasie jego nieobec-

ności; Wikariusze adiutorzy, którzy zarządzają parafią z powodu starości lub choroby proboszcza; Wikariusze kooperatorzy; Kapelani zakładów, szpitali, więzień; Prefekci.

II. Wyżej wymienieni uprawnieni kapłani mogą udzielać sakramentu Bierzmowania tylko na własnym terytorium, powierzonym ich duszpasterskiej pieczy, we wszystkich miejscach, nawet wyłączonych z pod jurysdykcji proboszczowskiej, jak seminarium, szpital, więzienie, dom zakonny itp.

III. Kapłani, mający przywilej Bierzmowania, mogą udzielać tego sakramentu wszystkim wiernym będącym w stanie łaski, nawet dzieciom zaraz po Chrzcie, przebywającym na terenie parafii (choćby byli z innej parafii), o ile ci wierni z powodu ciężkiej choroby znajdują się w prawdziwym niebezpieczeństwie śmierci (in periculo mortis) i co do których istnieje przypuszczenie, że umrą, a zaproszenie do nich Biskupa połączone by było z wielkimi trudnościami.

IV. Kapłani uprawnieni do Bierzmowania udzielać mogą tego sakramentu osobiście, nie mogą się nikim wyręczać ani nikogo delegować. Za udzielenie sakramentu Bierzmowania nie wolno jest pobierać żadnych opłat.

V. Kapłani udzielający Bierzmowania osobie, która doszła już do używania rozumu, winni ją naprzód pouczyć o głównych prawdach wiary i obudzić w niej intencję przyjęcia tego sakramentu. Jeśliby zaś ta osoba wyzdrowiała należy ją gruntowniej pouczyć o prawdach wiary, oraz o naturze i skutkach sakramentu Bierzmowania.

VI. Obrzędy obowiązujące przy udzielaniu sakramentu Bierzmowania podane są w załączniku do Dekretu pod tytułem „Ritus servandus“ i należy je wiernie zachowywać.

VII. Po udzieleniu sakramentu Bierzmowania winien proboszcz w księdze bierzmowanych zapisać fakt Bierzmowania w myśl kan. 798 i postan. 6 Dekretu z dopiskiem: *confirmatio collata est ex Apostolico indulto, urgente mortis periculo ob gravem confirmati morbum*. O udzielonym Bierzmowaniu w myśl kan. 470 § 2 należy uczynić także adnotację w księdze ochrzczonych.

VIII. Kapłani, którzy na mocy powyższego Dekretu udzielili sakramentu Bierzmowania, obowiązani są w ciągu tygodnia przesłać Kurii Metropolitalnej pełny odpis metryki Bierzmowania wraz z podaniem przyczyn, dla których go udzielili.

IX. Kapłani, którzyby nie mając prawa udzielania sakramentu Bierzmowania, odważyli się go udzielić, będą ukarani

suspensą; ci zaś, którzyby przekroczyli granice udzielonego sobie przywileju, tym samym tracą na przyszłość prawo Bierzmowania (kan. 2365).

Warszawa, dn. 25 marca 1947 r.

Wikariusz Generalny
Biskup Sufragan Warszawski
† W. Majewski

Kancierz Kurii
Ks. T. Kaulbersz

II. R o z p o r z ą d z e n i e W SPRAWIE ZAPROWADZENIA KSIĄG BIERZMOWANYCH

Kościół święty, powodowany troską, aby tak ważny fakt w życiu chrześcijanina, jak Bierzmowanie, które na duszy wy-ciska niezatarte piętno żołnierza Chrystusowego, miał również trwały ślad w księgach kościelnych, nałożył w kan. 470, 798, 799 i 800 Kodeksu Prawa Kanonicznego obowiązek prowadzenia ksiąg bierzmowanych (liber confirmatorium).

Kuria Metropolitalna, mając na względzie postanowienia wymienionych kanonów, zarządza co następuje:

1. W każdym Urzędzie Parafialnym, oprócz ksiąg wymienionych w stat. 46 § 2 Synodu Archidiecezjalnego Warszawskiego, winna się znajdować księga bierzmowanych.

2. Księga bierzmowanych ma zawierać następujące rubryki:

- a) Imię (względnie imiona) i nazwisko bierzmowanego;
- b) Imię przybrane na Bierzmowaniu;
- c) Miejsce i data urodzenia i Chrztu św.;
- d) Imię i nazwisko ojca i matki;
- e) Imię i nazwisko rodziców przybranych (patrini);
- f) Miejsce i data Bierzmowania;
- g) Imię, nazwisko i stanowisko Szafarza Bierzmowania.

3. Obowiązkiem Proboszcza jest wpisać do księgi bierzmowanych wszystkich wiernych, którzy na terytorium jego parafii (etiam in locis exemptis) przyjęli sakrament Bierzmowania.

4. Jeśli Bierzmowanie udzielone było poza kościołem parafialnym, wtedy obowiązkiem Przełożonego kościoła filialnego, zakonnego, lub kaplicy, względnie Prefekta szkoły lub kapłana asystującego Biskupowi, jest zawiadomić właściwego Proboszcza i podać mu dane, przepisane w punkcie 2.

5. Proboszcz, oprócz obowiązku wpisania danych do księgi bierzmowanych, winien także o udzieleniu sakramentu Bierzmowania uczynić odpowiednią adnotację w księdze ochrzczonych, względnie o fakcie Bierzmowania zawiadomić Proboszcza tej parafii, w której bierzmowany otrzymał Chrzest, o czym należy uczynić odpowiednią wzmiankę w księdze bierzmowanych z zaznaczeniem jaki Urząd Parafialny i kiedy został zawiadomiony lub przy jakim akcie chrztu i kiedy w miejscowym Urzędzie Parafialnym uczyniono wymaganą adnotację.

6. Księgi bierzmowanych mają być zaprowadzone we wszystkich parafiach od dn. 1 maja 1947 r. i pisane w dwóch egzemplarzach, jak i księgi ochrzczonych, zaślubionych i zmarłych.

7. Księża Dziekani winni przy wizytacjach Urzędów Parafialnych sprawdzić, czy powyższe obowiązki są wykonywane i uczynić o tym odpowiednią adnotację w sprawozdaniu, przysyłanym do Kurii.

8. Obowiązkiem Księży Dziekanów jest również poszczególne stronicie księgi bierzmowanych zaparafować i przy końcu każdego roku sprawdzić, o czym winna być w samej księdze uczyniona odpowiednia wzmianka, podpisana przez Dziekana i zaopatrzona jego pieczęcią.

Warszawa, dn. 26 marca 1947 r.

Wikariusz Generalny
Biskup Sufragan Warszawski
† W. Majewski

Kancelarz Kurii
Ks. T. Kaulbersz

III. OSTRZEZENIE PRZED DZIAŁALNOŚCIĄ SEKT

W różnych miejscowościach naszej Archidiecezji, podobnie jak i całego kraju, daje się zauważyć propagandowa działalność rozmaitych sekt i organizacji, wyznających fałszywe i błędne poglądy. Szerzyciele tych doktryn dysponują nieraz dużymi środkami pieniężnymi i obiecują swoim zwolennikom różne korzyści materialne, którym ludzie, o nieustalonych zasadach i słabych charakterach, często nie są w stanie się oprzeć.

Władza Archidiecezjalna, zaniepokojona tą działalnością, wzywa Przewielebne Duchowieństwo, aby zwróciło baczną uwagę, czy wśród wiernych, powierzonych jego duszpasterskiej pieczy, nie szerzą się jakie fałszywe poglądy i aby z całą gor-

liwością zapobiegało zgubnym wpływom i skutkom takich doktryn.

W tym celu Władza Archidiecezjalna zaleca:

a) planowo rozłożone i starannie opracowane kazania i nauki katechizmowe, w których by Duchowieństwo wyjaśniało wier-
nym zasady wiary i moralności katolickiej, a zwłaszcza tych
prawd, które przez przeciwników są w szczególniejszy sposób
atakowane;

b) urządzanie popularnych wykładów i pogadanek na te-
maty religijne, moralne, biblijne i historyczne;

c) kolportaż pism i książek katolickich;

d) tworzenie bibliotek, wypożyczalni i czytelni parafialnych;

e) częste zebrania stowarzyszeń i bractw kościelnych, które
powinny się stać szkołą wyrobienia katolickiego.

Należy również w każdej parafii utworzyć Oddziały Caritas,
któreby otoczyły opieką wszystkich najbardziej potrzebujących
pomocy.

Władza Archidiecezjalna jest głęboko przekonana, że Prze-
wielebne Duchowieństwo kierując się zasadą: „*Salus animarum
suprema lex*“ użyje wszelkich sił i środków, aby wśród wier-
nych pogłębić ducha wiary, pobożności i przywiązania do Ko-
ścioła Katolickiego.

IV. KRZYŻE I FIGURY PRZYDROŻNE

Wiekowa pobożność ludu polskiego wzniosła na placach,
przy ulicach i drogach publicznych liczne krzyże i figury.
Świadcza one o głębokiej i żywej wierze naszych przodków,
przypominają nam wszechobecność Bożą, wnoszą myśl naszą
ku rzeczom świętym. Wojna nie oszczędziła jednak i tych
pomników pobożności i wiary. Nieogrodzone i nieodnawiane
przedstawiają smutny widok i świadczą ujemnie o życiu re-
ligijnym parafii.

Zechcą więc Przewielebni Księża Proboszczowie z nadcho-
dzącą wiosną zwrócić uwagę na stan krzyży i figur świętych,
oraz zainteresować tą sprawą wszystkich parafian, aby je do-
prowadzić do należytego stanu.

Należy je naprzód odnowić i ogrodzić, a potem utrzymy-
wać w dobrym stanie i ozdabiać kwieciami i zielenią.

W trosce o należyty wygląd krzyży i figur znajdują napewno
Przewielebni Księża Proboszczowie pomoc ze strony pobożnych
parafian, a zwłaszcza młodzieży, którzy po zachęceniu ich po-
dejną się tej zbożnej i pięknej opieki.

V. BIERZMOWANIE Z OKAZJI WIZYTACJI PASTERSKICH

Kuria Metropolitalna, wobec nadchodzącego okresu wizytacji pasterskich przypomina Przewielebnemu Duchowieństwu statut 77 Synodu Archidiecezjalnego Warszawskiego, nakładający obowiązek, aby wierni, mający zamiar przystąpić do sakramentu Bierzmowania, zostali należycie pouczeni o prawdach wiary, o naturze i skutkach bierzmowania, oraz o dyspozycji wymaganej do przyjęcia tego sakramentu.

Należy również zawczasu zebrać, spisać i ponumerować potrzebne dane do wpisania do księgi bierzmowanych, oraz rozdać przystępującym do tego sakramentu odpowiednie kartki, na których powinno być wypisane nazwisko, imię chrzestne i imię przybrane bierzmowanego, oraz numer, odpowiadający temu, którym uprzednio oznaczono dane do wpisania do księgi bierzmowanych.

Przy udzielaniu bierzmowania specjalnie wyznaczony do tego kapłan zbierać będzie kartki i przeczytawszy Biskupowi imiona bierzmowanego, starannie je przechowa, a po skończonym bierzmowaniu wręczy Proboszczowi celem sprawdzenia, czy wszyscy uprzednio zapisani rzeczywiście przyjęli sakrament Bierzmowania, poczym Proboszcz wszystkich bierzmowanych wpisze do księgi bierzmowanych.

Przewielebne Duchowieństwo zechce również starannie zorganizować sposób przystępowania do Bierzmowania, aby odbywało się ono w należyтым porządku, odpowiadającym godności i świętości tego sakramentu.

VI. ŚWIATŁO LITURGICZNE NA OŁTARZACH

W związku z trudnościami, na które nadal napotyka Przewielebne Duchowieństwo przy zaopatrywaniu się w przepisane światło liturgiczne, Kuria Metropolitalna opierając się na indulcie Stolicy Świętej z dnia 13. III. 1942 r. zarządza co następuje:

1. W lampce wiecznej może płonąć jakiekolwiek światło nawet elektryczne.

2. Przepisane świece woskowe wolno zastępować jakimikolwiek świecami, które można nabyć w danej chwili.

3. Poza dwiema świecami o których wyżej, można palić na ołtarzu podczas Mszy św. i innych obrzędów światło elektryczne.

4. Podczas uroczystego wystawienia Przenajświętszego Sakramentu w monstrancji zamiast 12 świec woskowych przepisanych prawem diecezjalnym (Porz. nab. dod. str. 28) wolno palić 6 świec z jakiegokolwiek wątku, a w kościołach bardzo biednych 4.

Z powyższej dyspensy od przepisów prawa liturgicznego mogą korzystać wszystkie kościoły i kaplice świeckie i zakonne na terenie Archidiecezji Warszawskiej aż do odwołania.
Warszawa, dn. 29 marca 1947 r.

Wikariusz Generalny
Biskup Sufragan Warszawski
† W. Majewski

Kancelarz Kurii
Ks. T. Kaulbersz

ZMIANA GRANIC DEKANATÓW ŁOWICKIEGO I ZYCHLIŃSKIEGO.

Nr. 644.

Bono spirituali ac temporalī paroeciae Kiernožia providere cupientes, audito huius paroeciae parochō necnōn Zychlinensi Decano, praefatam paroeciam Kiernožia, adhuc ad decanatum Zychlinensem pertinentem a die 1 Martii 1947 anni ab illo seiungimus atque Lovicienci adnectimus Decanatui.

De hoc Nostro decreto die 23 Februarii 1947 anni quae est Dominica I Quadragesimae in Ecclesia paroeciae Kiernožia publicari iubemus.

In quorum fidem etc...

Datum Varsaviae, die 18 Februarii 1947 an.

VICARIUS GENERALIS (—) † W. Majewski

CANCELLARIUS CURIAE (—) T. Kaulbersz.

PLAN WIZYTACJI PASTERSKICH W R. 1947

Wizytacje Kanoniczne

J. Em. Ks. Kardynała Prymasa

Dnia 11 i 12. V. 1947 r.	Radzymin
13. V. „	Kamieńczyk
14 i 15. V. „	Jadów
16. V. „	Stanisławów
17. V. „	Dobre
18 i 19. V. „	Mińsk Mazow.
20. V. „	Kałużyn
21. V. „	Ceglów
22. V. „	Latowicz
Dnia 24 i 25. V. 1947 r.	Łowicz Kolegiata
26. V. „ „	parafia Św. Ducha
27. V. „ „	klasztor SS. Bernardynek
Dnia 14. VIII. 1947 r.	Biała Rawska
15. „ „	Rawa Mazowiecka
16. „ „	Nowe Miasto
17. „ „	Mogielnica
18. „ „	Goszczyn
19. „ „	Przybyszew
20. „ „	Wrociszew
21. „ „	Warka n/Pilicą
Dnia 24. VIII. 1947 r.	Krośniewice
25. „ „	Strzelce
26. „ „	Oporów
27. „ „	Złaków
28. „ „	Zduny
29. „ „	Baków

Wizytacje Kanoniczne

J. E. Ks. Arcybiskupa Antoniego Szlagowskiego

25. i 26. V. „	Rokitno
31. V. i 1. VI. „	Jaktorów
21. i 22. VI. „	Ojrzanów
28. i 29. VI. „	Brwinów

16. i 17.	VIII.	„	Żuków
23. i 25.	VIII.	„	Pęcice

W i z y t a c j e K a n o n i c z n e
J. E. Ks. Biskupa Wacława Majewskiego

Dnia 10 i 11.	V.	1947 r.	Kocierzew
12.	„	„	Rybno
17 i 18.	„	„	Kampinos
19.	„	„	Pawłowice
24 i 25.	„	„	Szymanów
26.	„	„	Mikołajew
27.	„	„	Kurdwanów
31 V. i 1.	VI.	„	Krzemienica
2.	VI.	„	Sierzchowy
14 i 15.	„	„	Babsk
16.	„	„	Wilków
21. i 22.	„	„	Jazgarzew
23.	„	„	Sobików
15. i 16.	VIII.	„	Pniewnik
17.	„	„	Jakubów
24.	„	„	Glinianka
25.	„	„	Wiązówna.
31.	„	„	Kozłów Biskupi
1. IX.	„	„	Kozłów Szlachecki

W i z y t a c j e K a n o n i c z n e
J. E. Ks. Biskupa Zygmunta Choromańskiego

Przyjazd do Puszczy Mariańskiej — 9. V. (piątek) godz. 17.
 Odjazd z Puszczy Mariańskiej — 10. V. (sobota) godz. 16.
 Przyjazd do Jeruzala — 10. V. (sobota) godz. 17
 Odjazd z Jeruzala — 11. V. (niedziela) godz. 16.
 Przyjazd do Chojnaty — 11. V. (niedziela) godz. 17
 Odjazd z Chojnaty — 13. V. (wtorek) godz. 7.
 Przyjazd do Osuchowa — 13. V. (wtorek) godz. 8.
 Odjazd z Osuchowa — 13. V. (wtorek) godz. 16.
 Przyjazd do Lutkówki — 13. V. (wtorek) godz. 16½.

Odjazd z *Lutkówki* — 14. V. (środa) godz. 15.
 Przyjazd do *Mszczonowa* — 14. V. (środa) godz. 16.
 Odjazd z *Mszczonowa* — 15. V. (czwartek) godz. 17.
 Przyjazd do *Radziejowic* — 15. V. (czwartek) godz. 17½.
 Odjazd z *Radziejowic* — 16. V. (piątek) godz. 16.
 Przyjazd do *Skul* — 16. V. (piątek) godz. 17.
 Odjazd ze *Skul* — 17. V. (sobota) godz. 16.
 Przyjazd do *Wiskitek* — 17. V. (sobota) godz. 17.
 Odjazd z *Wiskitek* — 18. V. (niedziela) godz. 15.
 Przyjazd do *Guzowa* — 18. V. (niedziela) godz. 15½.
 Odjazd z *Guzowa* — 18. V. (niedziela) godz. 17.
 Przyjazd do *Bolimowa* — 18. V. (niedziela) godz. 17½.
 Odjazd z *Bolimowa* — 19. V. (poniedziałek) godz. 16.
 Przyjazd do *Nieborowa* — 19. V. (poniedziałek) godz. 17.
 Odjazd z *Nieborowa* — 20. V. (wtorek) godz. 16.
 Przyjazd do *Belchowa* — 20. V. (wtorek) godz. 17.
 Odjazd z *Belchowa* — 21. V. (środa) godz. 16.
 Przyjazd do *Łyszkowic* — 21. V. (środa) godz. 17.
 Odjazd z *Łyszkowic* — 22. V. (czwartek) godz. 16.
 Przyjazd do *Domaniewic* — 22. V. (czwartek) godz. 17.
 Odjazd z *Domaniewic* — 23. V. (piątek) — do Warszawy —
 Od 28 maja do 3 czerwca — parafie dekanatu Skierniewickiego
 i od 13 czerwca do 27 czerwca — parafie " "
 Od 16 sierpnia do 29 sierpnia — parafie dekanatu Grójeckiego.

KURIA METROPOLITALNA PODAJE DO WIADOMOŚCI
 PRZEWIELEBNEGO DUCHOWIENSTWA NASTĘPUJĄCE
 PISMO:

Urząd Wojewódzki Łódzki
 Wydział Kultury i Sztuki
 L. d. KS XII/73/47

Łódź, dnia 12 marca 1947r.

Do
 S. P. T. Kurii Biskupiej
 w Warszawie.

Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki niniejszym przypomina rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6. III. 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 265. art. 14 i 15/ oraz instrukcję Min. Wyzn. Rel. i Ośw., Publ. z dn. 21. VI. 30, par. 1 i 3, że we wszystkich obiektach, zapisa-

nych do kartoteki zabytków, jak też nowożytnych o charakterze artystycznym, w tym wypadku kościoły i kaplice, w sprawach artystycznych decyduje Konserwator Zabytków Województwa.

Wszelkie więc roboty o charakterze artystycznym i dekoracyjnym, przeprowadzane na terenie Województwa Łódzkiego, zarówno w obiektach zabytkowych jak i nowożytnych, powinny być zgłoszone w Urzędzie Konserwatorskim Wojewódzkiego Wydziału Kultury i Sztuki w Łodzi, ul. Ogrodowa 12/14.

Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki prosi P. T. Kurie o łaskawe podanie do wiadomości wszystkim Ks. Ks. Proboszczom, że do zgłoszonej roboty artystycznej należy dołączyć projekt w skali, rozrysowany w kolorze i przekrojach i złożyć go w Urzędzie Konserwatorskim w odpowiednim terminie przed rozpoczęciem robót w celu uzyskania zgody Konserwatora na przeprowadzenie roboty artystycznej. Prócz tego należy podać imię i nazwisko oraz adres osoby odpowiedzialnej za wykonanie techniczne i artystyczne. Bez uzyskania zgody i wskazań Konserwatora żadnych robót artystycznych i dekoracyjnych, w budowlach zaś zabytkowych, również żadnych robót budowlanych i konstrukcyjnych, przeprowadzać nie wolno.

Na podstawie wyżej przytoczonego Dz. Ustaw, z uwagi na urzędowy tok sprawy o charakterze zewnętrznym, projekt na wykonanie robót artystycznych i dekoracyjnych, powinien być najpierw przedłożony w Wydziale Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego na ręce Konserwatora, bowiem sprawy wartości kościelnych projektu dadzą się przeprowadzić i uzgodnić wewnętrznie z odnośnymi władzami diecezjalnymi. Chodzi głównie o stwierdzenia przez Urząd Konserwatorski kwalifikacyj artystycznych i technicznych osoby prowadzącej i odpowiedzialnej za roboty.

Niestosowanie się do wyżej wymienionych zarządzeń może pociągnąć za sobą konsekwencje, przewidziane w wyżej przytoczonym Dz. Ustaw, z których Konserwator może w razie potrzeby skorzystać.

Za Wojewodę:
w/z NACZELNIK WYDZIAŁU
KULTURY I SZTUKI
(—) *Mgr. Zb. Ciekliński*
KONSERWATOR WOJEWÓDZKI

ZMIANY WŚRÓD DUCHOWIENSTWA ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Mianowani:

- Ks. Kanonik Edward Kawiński, adm. par. Kolegiaty Łowickiej — dziekanem Łowickim.
- Ks. Zdzisław Waś, kap. kościoła św. Wincentego a Paulo na Bródnie, rektorem tegoż kościoła.
- Ks. Leonard Skwarczewski, z arch. Krakowskiej — kapelanem Szpitala św. Feliksa w Warszawie.
- Ks. Józef Zagziłł, wik. adiut. par. Zielonka — administratorem par. Zerzno.
- Ks. Zygmunt Abramski, wik. par. Służew, wikariuszem - adiutorem par. Zielonka.

Przeniesieni:

- Ks. Władysław Kulesza, adm. par. Pustelnik, na admin. par. Dąbrówka.
- Ks. Józef Tomaszczyk, adm. par. Dąbrówka, na adm. par. Pustelnik.
- Ks. Franciszek Maliszewski, wik. - pref. par. Wiskitki, na wik. - pref. par. Służew.

Zmarli:

- Ks. Bronisław Szmid, kap. Szpitala św. Feliksa w Warszawie, w wieku lat 70, w kapł. 49, † 6. II. 1947 r.
- Ks. Tadeusz Radkowski, Mgr. S. T., odzn. przyw. rok. i mant., profesor Seminarium Metropolitalnego, w wieku lat 63, w kapł. 40, † 18. II. 1947 r.
- Ks. Jan Garwoliński, kanonik Kapituły Łowickiej, adm. par. Powsin, w wieku lat 85, w kapł. 61, † 21. II. 1947 r.
- Ks. Stanisław Walichnowski, kanonik Kapituły Łowickiej, Dziekan Łowicki, adm. par. św. Ducha w Łowiczu, odzn. krzyżem pro Ecclesia et Pontifice, w wieku lat 71, w kapł. 49, † 23. II. 1947 r.
- Ks. Ignacy Ożarowski, Dypl. Inst. Ped., prefekt szkół w Warszawie, kap. W. P., w wieku lat 67, w kapł. 41, † 28. II. 47r.
- Ks. Roman Radliński, Prałat - Dziekan Kapituły Łowickiej, Dziekan Bialski, Administrator par. Biała — w wieku lat 76, w kapł. 53, † 29. III. 1947 r.

Requiescant in pace!

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

DO GROBU ŚW. WOJCIECHA NA UROCZYSTOŚĆ 950 - LECIA JEGO MĘCZENSTWA.

26 — 27 kwietnia w Gnieźnie

Oczy katolickiego społeczeństwa zwracają się dziś ku Gnieznu, kolebki narodu polskiego, jego idei państwowej, a zarazem najstarszego ośrodka organizacji Kościoła Katolickiego w Polsce. W tym roku bowiem Chrobrowa stolica Polski obchodzić będzie bardzo uroczyście 950 - lecie śmierci męczeńskiej św. Wojciecha, pierwszego Męczennika i Patrona Kościoła w Polsce. U grobu jego w „kościelie świętym Gnieźnieńskim“ — jak w urzędowych aktach kościelnych nazywano stale prastarą bazylikę — zbiorą się tłumnie pielgrzymi z całej Polski z najdosłowniejszym Episkopatem na czele, który tutaj przez dwa dni obradować będzie nad sprawami Kościoła w Polsce.

Wśród świątyń polskich bazylika gnieźnieńska wyróżnia się wyjątkową godnością i dostojnością. Posiadamy w Polsce wiele świątyń, sławnych wielkością, architekturą, zabytkami i mieszczącymi się w nich świętościami; jest wiele katedr biskupich o wybitnym znaczeniu historycznym, — ale to nie Gniezno. Nawet Jasna Góra, stolica Królowej Polski, i narodowe nasze sanktuarium, nie ma w dziejach naszego narodu tego uprzywilejowania i nadrzędnego znaczenia, jakie posiada gnieźnieńska świątynia. Bazylika gnieźnieńska bowiemż to *Macierz* wszystkich kościołów polskich, to pierwsza i przez pięć wieków jedyna metropolia, siedziba pierwszego arcybiskupa i stolica Prymasa Polski. Tu w Gnieźnie u kolebki tworzącej się narodowej państwowości stała Dąbrówka, Matka chrześcijańskiej Polski, tutaj zakładali fundamenty bytu naszego narodowego wielki Mieszko i bodaj większy od niego syn Bolesław, Chrobrym zwany. Tu w Gnieźnie Polska przyjęła chrzest; tutaj Mieszko I na podgrodziu Lechowego wzgórza zbudował pierwszy kościół ku czci Najświętszej Pani Wniebowziętej, która do dziś dnia patronuje naszej bazylice wznoszącej się już na fundamentach Mieszkowej świątyni. Tutaj wreszcie, u grobu św. Wojciecha, dokonał się wiekopomny akt założenia ścisłej organizacji Kościoła katolickiego w Polsce, którego pierwszą metropolią zostało po wszystkie czasy Gniezno.

Założenie metropolii gnieźnieńskiej było jednym z największych i w swych następstwach najdonioślejszych czynów Bolesława Chrobrego. T. zw. „Akt Gnieźnieński“ bowiem z roku 1000 dał Polsce upragnionego arcybiskupa, a Kościołowi w Polsce prawną podstawę do organizowania swego życia religijnego niezależnie od państw ościennych. Tym samym podciął u korzeni wszelki wpływ wdzierającej się już wtedy od zachodu germanizacji. Bez Gniezna nie byłoby samodzielnego Kościoła polskiego, a może nie byłoby i wielkiej Polski.

Pierwszym arcybiskupem polskim został brat św. Wojciecha, Radzyn, czyli Gaudenty.

Odtąd z grobu św. Wojciecha promienieje światło na całą Polskę. Sława świętego miejsca ściągała w następnych wiekach gromadne pielgrzymki. Tu u grobu jego od niepamiętnych czasów śpiewano najstarsze wyznanie wiary, owiane miłością do Bogarodzicy: pieśń: „Bogurodzica“, która była przez długie wieki pieśnią wojska polskiego przed bitwą ale i świętą zaprawą dusz polskich do duchowej walki o życie wieczne.

Z okazji 950 - letniej rocznicy męczeństwa św. Wojciecha odnowi się dostojna wiekowa tradycja owych pielgrzymek do grobu św. Wojciecha, zapoczątkowanych przez cesarza Ottona III, a w następstwie odprawianych przez niezliczone zastępy wiernych, książąt, hetmanów i królów Polskich, składających dziękczynne modły przed grobem św. Męczennika za odniesione zwycięstwa, zdobiących czcigodną świątynię zwycięskimi sztandarami.

Pod przewodem Najdostojniejszego Episkopatu Polskiego zgromadzi się i w tym roku w starym Grodzie Lecha wierny swym tradycjom religijnym lud Polski, by, jak w ubiegłym roku na Jasnej Górze, prosił swą niebieską Królowę i Jej słu-bował, w tym roku zjednoczyć się przy grobie swego Męczennika i Orędownika i błagać go o opiekę nad Polską i Kościołem, który z krwi jego męczeńskiej tak bujnie rozrósł się na naszej ziemi.

950 - LECIE MĘCZENSTWA ŚW. WOJCIECHA W GNIEZNIE 26 — 29 kwietnia.

W tym roku przypada 950-ta rocznica śmierci męczeńskiej św. Wojciecha, którą Gniezno, gdzie znajduje się grób św. Męczennika, obchodzić będzie bardzo uroczyście, zwłaszcza w sobotę i niedzielę 26 — 27 kwietnia.

Postać św. Wojciecha ma szczególne znaczenie dla Polski i Kościoła w Polsce, mimo, że on sam za życia swego tylko krótki czas przebywał u nas.

W krótkim tym czasie zjednał sobie księcia polskiego do tego stopnia, iż ten nie żałował ani trudu ani złota, by po zamordowaniu św. Wojciecha szczątki Męczennika wykupić od Prusaków i uroczyście złożyć w wybudowanej przez siebie Katedrze w Gnieźnie.

Śmierć męczeńska św. Wojciecha ogromne wywarła wrażenie w świecie chrześcijańskim. Św. Wojciech bowiem to postać znana i w Czechach, jako biskup Pragi, i w Niemczech, gdzie kształcił się na dworze arcybiskupa Magdeburgu, wreszcie w Rzymie, z którym łączyła go bardzo ściśle nie tylko godność biskupia ale i kilkuletni pobyt oraz wielka rodzina benedyktyńska. do której za zgodą Ojca św. wstąpił.

Sam cesarz Otton III odnosił się do św. Wojciecha z synowską czcią, jako do swego mistrza i nauczyciela.

To też nie dziwi, że właśnie ten młody, bo 19-letni cesarz, z religijnym pietyzmem boso, jak pokutnik i pielgrzym spieszy do grobu św. Męczennika.

Z Męczeństwem św. Wojciecha zeszło się staranie Bolesława Chrobrego o uporządkowanie spraw kościelnych w Polsce. Dotychczas bowiem istniał w Poznaniu misyjny tylko biskup; nie było natomiast ani podziału diecezjalnego, ani hierarchii kościelnej. Stworzenie zaś normalnych warunków dla życia chrześcijańskiego w Polsce miało nie tylko olbrzymie znaczenie dla Kościoła samego, ale bodaj nie mniejsze dla organizującej się państwowości polskiej. Zrozumiał to genialny syn Mieszka I, i dlatego słał posłów do Rzymu z prośbą o utworzenie metropolii w Gnieźnie. Okazją do urzeczywistnienia wielkich planów Chrobrego była śmierć męczeńska św. Wojciecha z jednej strony, a z drugiej chęć cesarza Ottona III, jako rzymskiego cesarza, odbycie pielgrzymki do grobu swego nauczyciela i Męczennika. Pielgrzymka ta, którą poprzedziła wizyta u Ojca św., była stosowną sprawą wiekopomnego aktu gnieźnieńskiego w roku 1000. Z utworzeniem metropolii gnieźnieńskiej oraz jej sufraganii w Kołobrzegu, Krakowie i Wrocławiu, przy współudziale cesarza. Kościół Katolicki wprowadził młody nasz twór państwowy, jako nowy i samodzielny, do wielkiej rodziny chrześcijańskich narodów. Wobec historii zaś przyłączenie sufraganii Kołobrzegu, Krakowa i Wrocławia w akcie gnieźnieńskim z przed 950 laty zostało na zawsze zadokumentowane od-

wieczne prawo Polski do Pomorza i całego Śląska, prawo, któremu ostatnie traktaty wojenne, przyłączające ziemie te znów do Polski, przywróciły obowiązującą moc.

Aktualność czci św. Wojciecha w Polsce obecnej wywodzi się jeszcze z innego tytułu. Z okoliczności bowiem, iż akt utworzenia metropolii w Gnieźnie dokonał się nad grobem św. Wojciecha, Czecha rodem i niegdyś biskupa stolicy tego pobratymczego kraju, postać św. Męczennika, złożonego w katedrze gnieźnieńskiej, jest jakby symbolem i zarazem nakazem jedności i przyjaźni, która winna łączyć nierozrwalną więzią te dwa bratnie narody, polski i czeski.

Wszystkie te religijne i narodowe założenia kultu św. Wojciecha składają się na to, byśmy 950 - letnią rocznicę pierwszego Patrona naszego Kościoła i duchownego fundamentu naszego bytu narodowego obchodzili jak najuroczyściej. Niech więc w tym jubileuszowym roku jego męczeństwa (997 — 1947) radośnie zaopocą sztandary pielgrzymkowe z całej Polski nad trumną św. Wojciecha! Niech u grobu jego zjednoczy się cały naród Polski! I niech prześle stąd czeskiemu narodowi wyrazy bratniej miłości i przyjaźni.

P R O G R A M

UROCZYSTOŚCI 950 - LECIA MĘCZENSTWA

ŚW. WOJCIECHA (997 — 1947)

W GNIEZNE

Sobota godz. 20-ta
26. IV.

W Katedrze nieszpory — wystawienie Najśw. Sakramentu. „Bogurodzica . . .“ — wspólny śpiew. Po nieszporych: przeniesienie trumny z relikwiami św. Wojciecha do kościoła św. Michała.

(Przeniesienia dokona Ks. Biskup - Sufragan przy współudziale cechów, harcerstwa, organizacji kościelnych. — Pochód z pochodniami).

Całonocna adoracja w kościele św. Michała.

Niedziela godz. 9-ta
27. IV.

Uroczystość św. Wojciecha.

Pochód z relikwiami św. Wojciecha z kościoła św. Michała do Katedry przy współudziale całego Episkopatu. Prowadzi J. Em. Ks. Kardynał Prymas.

godz. 10,15

Suma — J. Em. Ks. Kardynał Sapieha.

Kazanie: J. Eksc. Ks. Bp. Świrski.

(Po kazaniu; przed Katedrą Msza św. cicha. Na placu przed Katedrą J. Eksc. Ks. Bp. Kowalski, na wschodniej stronie bazyliki: J. Eksc. Ks. Bp. Jedwabski).

godz. 15-ta

Nieszpory polskie: J. Em. Ks. Kardynał - Prymas z udziałem Episkopatu.

Kazanie: J. Eksc. Ks. Bp. Kowalski.

Bezpośrednio po nieszporach modlitwa do św. Wojciecha; Za J. Em. Ks. Kardynałem - Prymasem powtarza cały lud.

Po nieszporach:

pożegnanie pielgrzymek na placu przed Bazyliką. Alokucja J. Eminencji z balkonu palacu do pielgrzymów.

WIZYTACJA PASTERSKA

„Dla zachowania zdrowej i prawowiernej nauki, dla ochrony dobrych a naprawy złych obyczajów, dla popierania zgody, pobożności i karności wśród ludu i duchowieństwa oraz dla pokierowania innymi sprawami według okoliczności dla dobra religii, powinni biskupi co rok wizytować całą diecezję lub jej część tak, aby przynajmniej co 5 lat zwiedzili całą osobiście, a gdyby mieli prawną przeszkodę, przez wikariusza generalnego albo przez innego duchownego (kan. 343 § 1)“.

Zbliżają się przerwane naskutek wojny, a zapowiadane od kilku miesięcy, wizytacje pasterskie parafii Archidiecezji. W związku z tym pragnę przypomnieć Sz. Konfratom przepisy liturgiczne, dotyczące wizytacji, zawarte w Pontyfikale, oraz podać pewne szczegóły praktyczne; mogą one przydać się

szczególnie młodszym XX. Proboszczom, którzy po raz pierwszy będą gościli u siebie Najdostojniejszego Arcypasterza.

1. Ks. Proboszcz dowiedziawszy się oficjalnie o dniu przyjazdu Najdostojniejszego Wizytatora, ogłasza o tym z amfony, tłumacząc wiernym cel wizytacji. Cel ten według Pontyfikału jest pięcioraki:

1. Modlitwa za zmarłych parafian.
2. Sprawdzenie stanu materialnego i moralnego parafii.
3. Pasterckie zwrócenie uwagi, jeśli w parafii pojawiły się jakie wady czy występki.
4. Podniesienie na duchu parafian i zachęta do dalszej pracy.
5. Udzielanie Sakramentu Bierzmowania.

Sprawdzenie stanu materialnego dokonuje się przez przejście zakrystii, skarbcza, wizytację całej świątyni (ołtarze, chrzcielnica, dzwony, organy), zbadanie ksiąg kościelnych oraz rachunków parafialnych.

1. Stan moralny parafii poznaje N. W. z rozmów z proboszczem, wikariuszem i przedstawicielami społeczeństwa. Przy okazji odbywa egzamin z katechizmu, aby poznać stopień przygotowania religijnego dziatwy szkolnej.

2. Aby należycie przygotować parafię duchowo do uroczystości wizytacyjnych, X. Proboszcz zachęca parafian do gremialnego przystąpienia do Spowiedzi i Komunii św., a niebierzmowanych, aby przyjęli Sakrament Bierzmowania. O Sakramencie Bierzmowania głosi X. Proboszcz *przed wizytacją* (stat. 77 § 1) jedną lub dwie nauki. Nauka głoszona po Bierzmowaniu chybia celu, ponieważ wielu bierzmowanych wychodzi z kościoła. Zresztą nauka ma usposobić do owocnego przyjęcia tego Sakramentu.

3. Kościół przyozdabia się najwspanialej jak na najuroczystsze święta. Tron dla N. W. należy ustawić (o ile można) po stronie Ewangelii. Tron można upiąć z materii nie koniecznej czerwonej, na wizytacji raczej powinien być biały¹⁾. Po obu stronach tronu należy ustawić dwa krzesła lub taborety, dla X. Kan. asystującego i X. Dziekana.

4. Do obrzędu liturgicznego wizytacji należy przygotować:

¹⁾ Tron ma być okryty i ozdobiony jedwabną materią koloru innych paramentów, jednak nie złotą, chyba że Biskup byłby Kardynałem; nad tronem można zawiesić baldachim z tejże materii i takiego samego koloru. (Caer. Epp. Lib. I. c. 13 n. 3).

a) Przy bramie: kapę i stulę białą dla N. W., kapę białą bez stuley dla X. Proboszcza, pacyfikał lub relikwiarz.

b) Przy drzwiach świątyni: klucze kościelne na tacy (można je położyć!), wodę święconą, kropidło, turybularz, łówkę z kadzidłem.

c) Przy ołtarzu wielkim klęcznik z poduszką dla N. W.

d) na ołtarzu W. pulpit z Pontyfikałem otwartym na Ordo visitandas parochias.

e) na kredencji: mszał z modlitwą de Titulari, dwie stuley czarne dla kapłanów, którzy jak w Zaduszki idą za krzyżem kropiąc i kadząc (por. N. 25), stulę i kapę czarną dla N. W., tuwalnię do błogosławieństwa P. Sakr.

f. Do Bierzmowania: zapas waty (około 100 g. na 1000 bierzmowanych) w bursie od chorych, chleb (kawałek miększu — ośrodek) i sól do otarcia palców N. W., woda w dużej ampułce lub naczynku od Chrztu i głęboką tackę.

g) X. Proboszcz powinien mieć przygotowane:

1. kluczyk od Tabernakulum.
2. kluczyk od chrzcielnicy,
3. klucze od szaf i komód w zakrystii.

h. Paramenta do Mszy św. i ewentualnych poświęceń przygotowuje ceremoniarz, który udzieli X. Proboszczowi i służbie kościelnej odpowiednich informacji.

i. Na ingres N. W. zapala się wszystko światło. Zyrandole ze świecami (nie elektryczne) należy pogasić *zaraz po przejściu* N. W. do ołtarza, aby topniejący tłuszcz nie pozalewał ludzi stojących pod świecznikami. Podczas Mszy św. N. W. należy zapalić światło przy ołtarzu (bez żyrandoli); podczas Bierzmowania *przez cały czas* pali się sześć świec na W. ołtarzu.

5. W dniu oznaczonym na 1/2 godziny przed terminem przyjazdu N. W. ustawia się w kościele procesja:

krzyż, latarnie
Bractwa
Duchowieństwo
X. Proboszcz w kapie z pacyfikałem
Baldachim zwinięty.

Paramenta biskupie zabierają klerycy.

6. Na znak dany przez X. Proboszcza wszyscy ruszają i idą do bramy, (niedaleko od kościoła!), gdzie ustawiają się w zwykłym porządku: (od bramy procesja zawraca, tak, że w bramie stoi duchowieństwo i baldachim).

7. Kiedy ukaże się pojazd N. W., uderzają dzwony, które biją, aż do wejścia Najd. W. do kościoła.

8. Gdy N. W. wysiadzie, X. Proboszcz daje krzyż (pacyfikał) do ucałowania i prywatnie wita N. W. Mowę powitalną wygłasza później w kościele (patrz Nr. 19).

9. Według zwyczaju naszej Archidiecezji N. W. w *tym miejscu* zdejmuje mantolet (mucet) i wkłada stulę, pluwał białe, bierze mitrę i pastorał.

Następnie witają N. W. (już w stroju pontyfikalnym!) przedstawiciele parafian dorosłych, ewentualnie również młodzieży i dzieci.

10. Po powitaniu N. W. X. Proboszcz intonuje pieśń (w maju np. Serdeczna Matko) i rusza procesja do kościoła.

11. Procesja (krzyż, chorągwie, Bractwa) wchodzi do kościoła i staje na miejscu wyznaczonym przez X. Proboszcza. Duchowieństwo zatrzymuje się w drzwiach kościoła.

12. X. Proboszcz zdjawszy biret podaje na tacy klucze kościoła — N. W. odbiera je i wręcza asystującemu kanonikowi, a ten oddaje ministrantowi, który je odnosi do zakrystii.

13. X. Proboszcz podaje kropidło (cum osculis): N. W. żegna się i pokrapia duchowieństwo i lud. X. Prob. odbiera kropidło.

14. X. Proboszcz podaje łódkę, kleryk (ministrant) trzyma kadzielnicę. N. W. zasypuje kadzidło (Proboszcz prosi o błogosławieństwo (Benedicite Reverendissime Pater); ew. (Benedicite Eminentissime et Reverendissime Pater), po czym wzięwszy kadzielnicę potrójnym rzutem okadza N. W. (ukłon głęboki przed i po okadzeniu).

15. Duchowieństwo wchodzi do kościoła. Chór śpiewa: „Ecce Sacerdos“.

16. N. W. błogosławiąc lud wierny przechodzi do W. Ołtarza, gdzie klęka na przygotowanym klęczniku. Wszyscy księża klękają z wyjątkiem X. Proboszcza, który staje przy ołtarzu w rogu Epistoły i zwrócony jak podczas czytania Ewangelii versus Episcopum, czeka na prześpiewanie do końca „Ecce Sacerdos“, po czym śpiewa wersety i modlitwę z Pontyfikału (ręce złożone).

17. Klerycy intonują antyfonę o św. Tytule kościoła i werset: N. W. wchodzi podczas Ant. do ołtarza (bez mitry), całuje go, idzie na stronę Epistoły i ze Mszалу śpiewa modlitwę de S. Titulari.

18. Następnie N. W. przechodzi na środek ołtarza (mitra) i udziela Pasterskiego Błogosławieństwa. (Ordynariusz bez mitry — naprzeciw krzyż arcybiskupi).

19. Po błogosławieństwie *via breviori* idzie N. W. do tronu, gdzie zajmuje miejsce. Po prawej stronie N. W. zasiada kanonik asystujący, po lewej miejscowy dziekan.

20. Ks. Proboszcz wygłasza powitalną mowę i daje sprawozdanie, po którym przemawia N. W.

21. N. W., o ile kościół jest duży, idzie na ambonę, w mniejszej świątyni przemawia z tronu lub od ołtarza.

21. Po przemowie, N. W., albo asystujący kanonik ogłasza porządek wizytacji.

23. N. W. zdejmuje kapę i stulę białą, kładzie humerał, stulę i kapę czarną.

24. Na procesji żałobnej nieść należy tylko krzyż pogrzebowy, latarki (o ile są) i żałobną chorągiew (jak na procesji zadusznej). Inne chorągwie zostają na swoich miejscach.

25. Za krzyżem idzie dwóch księży w czarnych stulach: jeden kropi posadzkę kościoła (ew. cmentarz), drugi okadza (jak na procesji zadusznej). Pierwsza stacja jest zaraz przy W. ołtarzu: duchowieństwo stoi zwrócone w stronę ludu (tyłem do ołtarza). N. W. kropi i kadzi również w stronę ludu.

26. Następnie klerycy śpiewają *Qui Lazarum*, procesja wychodzi z kościoła i staje na cmentarzu naprzeciw presbyterium (na połowie drogi dookoła kościoła) tam śpiewa się *Libera*, (pokropienie i okadzenie jak wyżej). O ile pada deszcz, stacja odbywa się w kościele na środku w miejscu, gdzie stawia się zwykle katafalk, (wówczas procesja obchodzi kościół wewnątrz).

27. Po modlitwach drugiej stacji N. W. kreśli krzyż na cztery strony, po czym procesja wraca do kościoła. Kler odmawia *Miserere*.

28. Po dojściu do ołtarza N. W. odmawia *versus altare* modlitwę (bez pokropienia i okadzenia).

29. Następnie N. W. zdejmuje paramenta żałobne, wkłada stulę i kapę białą, intonuje *Tantum ergo*, wstępuje do ołtarza; Kanonik asystujący otwiera *Tabernakulum*, N. W. wyjmuje puszkę, odkrywa, ogląda *Najśw. Postacie*, zakrywa, po czym udziela błogosławieństwa *Eucharystycznego* (okadzenia nie ma; błogosławieństwo zaraz po „*Genitori, Genitoque*”) i dla wzięcia tuwałni klęka N. W. na skraju podnóża.

30. Po schowaniu *Przen. Sakr.* N. W. w mitrze z pastorałem ogląda kościół, rozpoczynając od W. Ołtarza i chrzcielnicy (kluczyk!).

31. Jeżeli N. W. byłby zmęczony, zdejmuje paramenta liturgiczne, wkłada mantolet (mucet) i bez mitry i pastorału

wizytuje kościół. Wizytacja zakrystii odbywa się zaraz albo dnia następnego.

32. Podczas oględzin kościoła księży ustawiają kandydatów do Bierzmowania. Każdy ma kartkę z imieniem chrzestnym i nowoobranym. Za dziećmi stoją kumowie. (Ks. proboszcz wybiera ich *uprzednio* z pośród religijnych parafian i parafianek już bierzmowanych i poinformuje, gdzie mają stać). Stosownie do przepisów prawa, kumowie powinni się zmieniać (kan. 794 § 1); trzeba więc porosić przynajmniej kilku mężczyzn i kilka kobiet (w dużych parafiach nawet kilkanaście osób). Chłopcy i mężczyźni ustawiają się po stronie Ewangelii, dziewczęta i kobiety po stronie Epistoły; prawo wymaga, aby dziewczęta były oddzielone od chłopców (stat. 77 § 4).

33. Bierzmowanie odbywa się wieczorem, dnia następnego rano, po południu itd., zależnie od ilości przystępujących do tego Sakramentu. Dla tego jest rzeczą pierwszorzędną, aby X. Proboszcz, wydając kartki wszystkim swoim i obcym, obliczył dokładnie ich ilość; wówczas Arcypasterz zorientuje się i rozłoży należycie terminy Bierzmowania. Nieroztropnie więc postępują duszpasterze, którzy nie chcąc „straszyć“ N. W. oświadczają: „Do Bierzmowania będzie 500 — 600“. Okazuje się z pobieżnego obliczenia „na oko“ przez asystę, że ustawiło się około 1200, a po Bierzmowaniu dokładny wynik obliczenia wykazuje 1450 osób. Pomijając nawet zmęczenie N. W. jak bardzo znużą się oczekujący przez kilka godzin na przyjęcie Sakramentu Bierzmowania, jak trudno utrzymać taki tłum w ciszy i skupieniu. Tymczasem wiedząc dokładnie o ilości kandydatów do Bierzmowania, N. W. wyznaczy pewną ilość na każdy raz i udzieli Sakramentu ani nie nużąc wiernych, ani nie przemęczając siebie.

34. Podczas wizytacji będą celebrować sumy i głosić kazania²⁾ księży goście, zaproszeni przez X. Proboszcza. N. W. tylko w nadzwyczajnych wypadkach, *uprzednio umówionych* odprawia Mszę pontyfikalną; zwykle odprawia Mszę św. czytana w godzinach rannych (8 — 9).

²⁾ Z wyjątkiem wstępnej mowy, którą głosić będzie zawsze N. W. (por. Nr. 19, 20). Kazania podczas sumy nie mogą trwać dłużej ponad 20 minut (łącznie z odczytaniem Ewangelii!).

35. O ile w wizytowanej parafii są dzwony do konsekracji, cementarz do poświęcenia itp., a X. Proboszcz pragnąłby, aby N. W. dokonał tych obrzędów, musi porosić Go *przed wizytacją*, oraz zawiadomić asystę, aby zabrała odpowiednie księgi liturgiczne i przygotowała ceremonie.

36. Co do oględzin kościoła warto przeczytać instrukcję dla wizytacji dziekańskich (App. 1 Syn. Arch. Vars. 110—118); spis książek, które powinny być w archiwum parafialnym podaje Stat. 46 § 2.

37. Kiedy N. W. idzie na plebanie, X. Proboszcz wita Go w drzwiach chlebem i solą, przedstawia domowników, po czym odprowadza N. W. do przygotowanego pokoju.

Ks. Tadeusz Sitkowski

NAJCZĘSTSZE WYPADKI EKSEKRACJI OLTARZA

Ostatnia wojna zniszczyła nie tylko fabryki, domy mieszkalne, szkoły, muzea, szpitale i domy sierot, ale również w gruzach leżały pomniki pobożności naszych ojców — nasze świątynie. I kiedy obecnie cały naród przystępuje do odbudowy, my kapłani stajemy do pracy, aby w odnowionych Przybytkach Pańskich brzmiała dalej chwala Boga i Świętych Jego.

Przy odnawianiu czy odbudowie świątyni często powstaje pytanie: czy dawny ołtarz stały nadaje się do odprawiania Mszy św., czy portatył wyciągnięty z pod gruzów można umieścić nanowo w odbudowanym ołtarzu.

Chcąc dopomóc Sz. Konfratrom w niniejszym artykule przypomnę przepisy prawa kanonicznego odnoszące się do eksekracji. Krótko mówiąc, odpowiem na pytania:

1. Kiedy nie można na ołtarzu odprawić Mszy św.;
 2. Kto może eksekrowany ołtarz pokonsekrować.
1. a) Nie można odprawiać Mszy św. na portatylu, w którym Relikwie św. są zamknięte drewnianą zasówką, albo portatył jest oprawiony w drzewo, a Relikwie znajdują się pomiędzy drzewem i kamieniem (SKO, 31. VIII. 1867). W tym wypadku należy portatył rozebrać, w kamieniu (o ile jest dość duży) kazać zrobić sepulchrum, dorobić operculum i poprosić X. Biskupa o konsekrację.
- b) Nie można odprawiać Mszy św. na ołtarzu stałym, w którym płyta ołtarzowa (mensa) odłączyła się od podstawy

(a stipite). Nie ma znaczenia okoliczność, dla której mense poruszono (wybuch bomby, zamiana kamiennych słupków, zalanie cementem celem umocnienia itp.). Natomiast ołtarz nie eksekruje się, jeśli odlącono tylko część płyty (np. dwa słupki kamienne wymieniono. — Cappello, 2, 294).

c) Nie można odprawiać Mszy św. na ołtarzu stałym i na portatylu, który znacznie popękał, tak, że nie może pomieścić kielicha i Hostii: praktycznie, ołtarz nie traci konsekracji, jeżeli pozostały przynajmniej trzy krzyże spośród pięciu namaszcanych przez Biskupa podczas konsekracji. Nie traci konsekracji ołtarz, którego zniszczoną płytę (mense), oczyści i wypoleruje kamieniarz.

d) Nie wolno odprawić Mszy św. na ołtarzu, z którego choćby na chwilę wyjęto Relikwie, chyba że to uczynił Biskup albo jego delegat (kan. 1200 par. 2 n. 2).

e) Nie wolno odprawiać Mszy św. na ołtarzu, na którym pękła płytka zamykająca grób (operculum sepulchri). Jeśli utworzyła się tylko rysa, należy ją zalać cementem i może to uczynić każdy kapłan (kan. 1200 par. 3). Według Cappello, 2, 295, może kapłan poświęcić cement wg formuły Pontyfikału.

f) Nie wolno odprawiać Mszy św. na ołtarzu, z którego wyjęto płytkę zamykającą grób z Relikwiami, chyba że to uczynił Biskup albo jego delegat w celu umocnienia, naprawienia, zmienienia albo w celu obejrzenia Relikwii. Należy pamiętać, że o ile kapłan zauważy, iż wzmiankowana płytka porusza się, a wie, że nie była wyjęta, może ją zalać cementem bez delegacji Biskupa, a ołtarz nie traci konsekracji.

2. We wszystkich wymienionych wypadkach Biskup na mocy quinquenaliów może delegować kapłana do konsekracji naprawionego ołtarza. Kapłan delegowany, zwykle miejscowy dziekan, używa formuły zawartej w Rytuale: w wypadku b) formuły I (Rit. pro Polonia, 720), w wypadkach c), d), e). f) formuły II (Rit. pro Polonia, 722 nn.).

X. Tad. Sitkowski

DAR OJCA SWĘTEGO PIUSA XII DLA POLSKICH DZIECI

Na wieczną rzecz pamiątkę pobytu i działalności Ojca Świętego Piusa XI w Polsce w charakterze Nuncjusza Apostolskiego, powstało dzieło społeczne i wychowawcze dla dzieci - Fundacja Piusowa dla sierot po inwalidach i po wojskowych w Chotomowie.

Kiedy instytucja rozpoczynała swą działalność Ojciec Święty Pius XI wydał BREVE do J. E. Ks. Biskupa Stanisława Galla z dnia 25 listopada 1932 roku, w którym dał wyraz Ojcowskiego zadowolenia z powstającej inicjatywy, udzielił Błogosławieństwa Apostolskiego organizatorom i ze swej szkatuły darował na ten cel 10.000 lirów.

Komitet fundacji zakupił nieruchomość w Chotomowie pod Warszawą i urządził tam zakład, ale efektywny działalności zwiększyły się dopiero po wybudowaniu okazałego domu, odpowiedniego na zakład wychowawczy dla dzieci, o pięknej architekturze. Uroczystego poświęcenia wzniesionego z wielkim trudem murowanego domu dokonał J. E. Nuncjusz Apostolski w Polsce, Arcybiskup Filip Cortesi dnia 19. czerwca 1937 r.

W roku 1944 działania wojenne dom zrujnowały. W skutek ewakuacji 70 dzieci było na tułaczce. Po wyjściu okupanta niezwł. przystąpiono do odbudowy ruin. Dom powstał na nowo. Widnieje przed nim jeszcze olbrzymi czołg, świadczący, że były tu szalone zmagania się wojenne. Dzieci wraz z Siostrami powróciły do swego macierzystego środowiska życia. W końcu roku zeszłego odbyła się radosna uroczystość poświęcenia odremontowanego domu.

Na ten moment dnia 13 października przybył do sierocińca Jego Eminencja Ksiądz Kardynał August Hlond, Arcybiskup Gnieźnieńsko-Warszawski, Prymas Polski. Przejeżdżającego przez Chotomów Księdza Prymasa przy bramie powitalnej oczekiwali liczni mieszkańcy okoliczni ze swym proboszczem na czele, Ks. M. Królakiem. Konna banderia defilowała przy pojeździe Eminencji.

W kaplicy zakładowej, ozdobionej kopułą renesansową, zgromadziło się duchowieństwo. Przybył J. E. Ksiądz Arcybiskup Antoni Szlago-

wski, Księża Prałaci: Ignacy Grabowski i Feliks de Ville, członkowie komitetu Fundacji i liczni goście.

Ks. Dr. Stefan Ugniewski, członek zarządu komitetu Fundacji, celebrował Mszę Świętą. Chór dzieci wykonał śpiewy religijne. Po nabożeństwie Ksiądz Ugniewski, powitawszy Eminencję, w przemówieniu zobrazował dzieje Fundacji, jej założenie, rozwój, trudności, niepowodzenia i sukcesy. Niemcy bowiem chcieli Fundację zlikwidować i nieruchomość wraz z inwentarzem żywym i martwym zająć dla dzieci niemieckich, nad którymi ubolewali, że w naszym kraju tak szybko się polonizują.

Fundacja Piusowa zdołała się oprzeć agresywności okupantów: dzieci polskie pozostały w tym zakładzie. Nie opuściły go, aż do czasu, kiedy nastąpiła przymusowa ewakuacja, wywołana straszhwymi działaniami wojennymi. W końcu poprosił o dokonanie poświęcenia domu.

Ksiądz Kardynał Prymas poświęcił wygodne pomieszczenie domu Piusowego, który zbudowany jest na wzór Europejski. Poczem na dużej sali aktowej działalność popisywała się wobec gości pięknym śpiewem i deklamacją.

Na zakończenie podniosłej uroczystości przemówił Jego Eminencja. Wspomnił o dzieciach głodnych w Polsce i bez opieki zostających. Zauważył ten dobry przejaw w naszym narodzie, że jeśli zostaje sierota, to pod swoją opiekę zabiera ją najbliższa rodzina. Tego zjawiska nigdzie nie masz, tylko w Polsce. W tej instytucji dobroczynnej dla sierot, działającej pod auspicjami Stolicy Apostolskiej, zauważyć można u dzieci jedną wspólną cechę. Widoczne to jest w ich oczach. Jest to zadowolenie i radość. Mogły te dzieci uciepieć przez wojnę i wygnanie — tułaczkę i to swój ślad zostawia. Ale mają w sobie coś, co nie napenia jakimś ukrytym smutkiem — przeciwnie blaskiem i rumieńcem. Oto owoc dobrej edukacji zakładu. Błogosławieństwo Prymasowskie dla wskrzeszonego dzieła było zakończeniem uroczystości.

W niedługim czasie Jego Eminencja będąc w Rzymie na audjencji w Watykanie, podał do wiadomości Ojcu Świętemu Piusowi XII, że działalność humanitarna dla sierot w Polsce, wykonywana przez Fundację imienia Jego Świętobliwosci poprzedniego Papieża, Piusa XI, po perturbacjach wojennych, została wznowiona i adres hołdowniczy złożył od komitetu Fundacji.

Ojciec Święty interesował się Fundacją Piusa XI, darował ze swej szkatuły na cel zakładu sto tysięcy złotych, udzielił Błogosławieństwa Apostolskiego członkom komitetu Fundacji, Siostrzom Służebniczkom, mającym pod swą opieką wychowawczą zakład, dzieciom, oraz tym wszystkim, którzy okażą pomoc w utrzymaniu i rozwoju instytucji.

BIBLIOGRAFIA

Ks. Arcybiskup Dr. Antoni Szlagowski, SYN MARNOTRAWNY
— Rozwinięcie przypowieści ewangelicznej, Warszawa 1946 r. str. 24.

Jest to bardzo oryginalne ujęcie znanej przypowieści ewangelicznej. Ojcem z przypowieści jest Bóg-Ojciec, starszym synem — Chrystus, młodszym synem, synem marnotrawnym, bratem Chrystusa — każdy z nas. Dzieje więc syna marnotrawnego — to dzieje każdego z nas. dzieje odstępstwa od miłującego nas Ojca i dzieje naszego nawrócenia. Nawrócenie to dokonywa się na tle męki i śmierci krzyżowej naszego Brata starszego — Chrystusa. Matka nasza i Matka Chrystusa jedna nas z Ojcem.

Obok tego oryginalnego ujęcia przypowieści ewangelicznej, na podkreślenie zasługuje obfitość wyrażeń i zwrotów biblijnych oraz piękny język. Czcigodny Autor jest znawcą Pisma św. i mistrzem słowa. W bardzo więc umiejętny sposób potrafi dobierać wyrażenia biblijne i tworzyć z nich jednolitą całość. Czyni zaś to w sposób tak prosty i swobodny, że zaczerpnięte z różnych Ksiąg Starego i Nowego Testamentu zwroty przedziwnie sobie odpowiadają i przyczyniają się do pogłębienia treści. W paru tylko miejscach spotykamy wyrażne odwołanie się do tekstu biblijnego; poza tym wyrażenia i zwroty Pisma św. harmonijnie wplatają się w treść, jakgdyby same cisną się Autorowi pod pióro.

I jeszcze słowo o języku. Czcigodny Autor przemawia piękną polszczyzną, przypominającą polszczyznę XVI wieku. Przypominającą tylko, gdyż język Autora mimo archaicznego zabarwienia, różni się jednak od języka Wujka; nie spotykamy tu bowiem wyrazów dla nas dziś niezrozumiałych. Zawdzięczamy to długoletniej pracy Czcigodnego Autora nad językiem ojczystym, której owocem było kilkakrotne, a dziś zupełnie wyczerpane, wydanie poprawionego tekstu Nowego Testamentu w przekładzie Wujka.

Niewielka co do rozmiarów praca o synu marnotrawnym dostarcza wiele materiału do rozmyślenia, a poza tym może oddać niemałą usługę kaznodziejom, jako wzór należytego, opartego na tekstach biblijnych, wykładu perykop ewangelicznych na ambonie.

X. C. J.

Ks. Dr. Czesław Pacuszka, **MATKA BOSKA — MATKA LUDZI** — Materiał na czytania majowe i październikowe, Płock, 1946 r., str. 96.

W ubiegłym roku pod powyższym tytułem ukazała się interesująca praca profesora Seminarium Płockiego, Ks. Dr. Pacuszki. Nie są to czytanki na poszczególne dni miesiąca maja, lecz materiał, uzupełniony „Myślami“, na podstawie którego duszpasterze będą mogli opracowywać swe, zmierzające do spotęgowania wśród katolików kultu Matki Bożej, nauki.

Polska literatura mariologiczna wzbogaciła się o wartościową pozycję. S.

Ks. Dr. Franciszek Madeja, **PRZYOBLEC SIĘ W NOWEGO CZŁOWIEKA**. — Czytanki majowe. — Kraków, Nakładem Wydawnictwa Mariackiego.

Maria Kączkowska, **PRZYJDŹ PANIE JEZU**. Warszawa, S. Arct, 1947.

Bezpośrednio po Świątach Wielkanocnych rozpoczyna się okres przygotowania dzieci do Pierwszej Spowiedzi i Komunii świętej. Powyższa książka będzie doskonałą pomocą dla Wielebnego Duchowieństwa i PP. Katechetek. Autorka na tle Żywotów Świętych i opowieści ewangelicznych bardzo umiejętnie przygotowuje dusze dziecięce na uroczystą chwilę zjednoczenia z Chrystusem. Wyjątki z „Przyjdź Panie Jezu“, ożywią naukę katechizmu z dziećmi zarówno w kościele, jak w szkole. Książka została zatwierdzona przez Min. Oświaty do użytku szkolnego.

X. T. S.

ZA POZWOLENIEM WŁADZY DUCHOWNEJ

Redaktor i wydawca: — Komitet Redakcyjny.

Zakład Salezjański — Dział Grafiki — Wawa, Ks. Siemca 6.B-31122